

การตกลงสมคบกันระหว่างบุคคลธรรมดาและนิติบุคคล
เพื่อกระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด

หม่อมหลวงศุภกิตต์ จรูญโรจน์
นิตินันท์ บุรณะเจริญรักษ์

การตกลงสมคบกันระหว่างบุคคลธรรมดาและนิติบุคคล
เพื่อกระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด
The Conspiracy of Natural Persons and Juristic Persons
to Commit an Offence Relating to Narcotics

หม่อมหลวงศุภกิตต์ จรูญโรจน์*
M.L.Supakit Charoonroj
นิตินันท์ บุรณะเจริญรักษ์**
Nitinant Bruranajroenrak

บทคัดย่อ

พระราชบัญญัติมาตรการในการปราบปรามผู้กระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด พ.ศ.2534 มาตรา 8 บัญญัติฐานความผิดและโทษของการตกลงสมคบกันเพื่อกระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติดไว้ แต่ไม่ได้กำหนดโทษแก่นิติบุคคลไว้โดยเฉพาะ อันแตกต่างจากพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปราม

*อัยการพิเศษฝ่าย (สำนักงานอัยการพิเศษฝ่ายพัฒนากฎหมาย) สำนักงานวิชาการ, น.บ. มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, น.บ.ท. สำนักอบรมศึกษากฎหมายแห่งเนติบัณฑิตยสภา, M.C.J. in Comparative Law, Howard University, M.C.L. in Comparative Law, the Pennsylvania State University USA. E-mail: m.l.supakit@hotmail.com.

Executive Director, (Executive Director's Office of Legal Development) Department of Technical Affairs, LL.B. at Thammasat University, Barristar at Law at Thai Bar Under the Royal Patronage, M.C.J. in Comparative Law at Howard University, M.C.L. in Comparative Law at The Pennsylvania State University, USA.

**อัยการประจำกอง สถาบันพัฒนาข้าราชการฝ่ายอัยการ, น.บ. มหาวิทยาลัยรามคำแหง, น.บ.ท. สำนักอบรมศึกษากฎหมายแห่งเนติบัณฑิตยสภา, นิติศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยรามคำแหง.E-mail: nitinantattorney@hotmail.com.

Divisional Public Prosecutor, Public Prosecutor Official Training Institute, Office of the Attorney General, LL.B. at Ramkhamhaeng University, Barristar at Law at Thai Bar Under the Royal Patronage, LL.M. at Ramkhamhaeng University.

วันที่รับบทความ (received) 5 กันยายน 2562, วันที่แก้ไขบทความ (revised) 27 ตุลาคม 2562, วันที่ตอบรับบทความ (accepted) 6 พฤศจิกายน 2562.

การฟอกเงิน พ.ศ.2542 ซึ่งบัญญัติความผิดฐานการตกลงสมคบกันเพื่อกระทำความผิดฐานฟอกเงิน และกำหนดโทษแก่นิติบุคคลที่ตกลงสมคบกันกระทำความผิดฐานฟอกเงินไว้ในมาตรา 9 และมาตรา 61 นอกจากนี้ในต่างประเทศมีกฎหมายดำเนินคดีกับบุคคลที่ตกลงสมคบกันกระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด เช่น ประมวลกฎหมายของสหรัฐอเมริกา บทที่ 18 อาญาและวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 371 และบทที่ 21 อาหารและยา มาตรา 848 (C) (2) (A) มาตรา 1907 (3) พระราชบัญญัติกฎหมายอาญา ค.ศ.1977 มาตรา 2 ของประเทศอังกฤษ รวมทั้งอนุสัญญาสหประชาชาติว่าด้วยการต่อต้านการลักลอบค้ายาเสพติดและวัตถุที่ออกฤทธิ์ต่อจิตและประสาท ค.ศ.1988 มาตรา 3 c) iv) โดยใช้บังคับกับนิติบุคคลที่ตกลงสมคบกันเพื่อกระทำความผิดด้วย แม้ปัจจุบันได้มีการดำเนินคดีกับนิติบุคคลและศาลพิพากษาลงโทษนิติบุคคลในข้อหา ร่วมกันกระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติดให้โทษ แต่ในข้อหาตกลงสมคบกันเพื่อกระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติดยังไม่มี การดำเนินคดีกับนิติบุคคล เพราะมีข้อถกเถียงทั้งข้อกฎหมายและข้อเท็จจริงว่า นิติบุคคลตกลงสมคบกับบุคคลธรรมดาเพื่อกระทำความผิดได้หรือไม่ เนื่องจากโดยทั่วไป ตัวการซึ่งเป็นบุคคลธรรมดาและเป็นผู้แทนนิติบุคคลได้แสดงเจตนาแทนนิติบุคคล บุคคลธรรมดาจึงเป็นผู้ตกลงสมคบเพื่อกระทำความผิดไมใช่นิติบุคคล อย่างไรก็ตามใน ประเทศสหรัฐอเมริกา คดี United States v. Superior Growers Supply Co., 982 F.2d 173 (6th Cir. 1992) ได้มีการฟ้องจำเลยในข้อหาตกลงสมคบกันกับนิติบุคคลเพื่อกระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด และคดี United States v. Sain, 141 F.3d 463, 474-75 (3d Cir. 1998); คดี United States v. Stevens, 909 F.2d 431, 432-33 (11th Cir. 1990). ได้วางหลักกฎหมายว่า นิติบุคคลมีความผิดฐานตกลงสมคบกับบุคคลธรรมดาเพื่อกระทำความผิดได้ และในประเทศอังกฤษ คดี Regina v. McDonnell [1966] 1 QB 233, (1966) 50 Cr App R 5 ศาลได้มีคำวินิจฉัยทำนองเดียวกันว่า นิติบุคคลตกลงสมคบกับบุคคลธรรมดาเพื่อกระทำความผิดได้แต่จะต้องไม่ใช้การตกลงสมคบกับผู้แทนนิติบุคคล เพราะผู้แทนนิติบุคคลแสดงเจตนาแทนนิติบุคคลอยู่แล้ว ดังนั้น พระราชบัญญัติมาตรการในการปราบปรามผู้กระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด พ.ศ.2534 ควรมีบทบัญญัติกำหนดโทษแก่นิติบุคคลฐานตกลงสมคบกันเพื่อกระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติดเช่นเดียวกับพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ.2542 เพื่อให้เกิดความชัดเจนว่านิติบุคคลกระทำความผิดฐานตกลงสมคบกันเพื่อกระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติดได้ ทั้งนี้ เพื่อป้องกันมิให้บุคคลธรรมดาอาศัยนิติบุคคลกระทำความผิดและเพื่อปราบปรามนิติบุคคลที่ตกลงสมคบกับบุคคลธรรมดาเพื่อกระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด

Abstract

The Act on the Measures for the Suppression of Offenders in an Offence Relating to Narcotics B.E.2534, Section 8, established an offence of, and a punishment for, conspiracy to commit an offence relating to narcotics. However, it did not provide a specific punishment for a juristic person. This is different from the Anti-Money Laundering Act B.E.2542, which provided an offence of conspiring to commit the offence of money laundering and imposed a penalty for any juristic person who conspired to commit a money laundering offence under Section 9, 61. Moreover, other countries' laws criminalizing the conspiracy to commit an offence relating to narcotics are also applied to a juristic person who conspires to commit an offence. These laws include legislation such as Title 18 of the United States Code, dealing with crimes and criminal procedure, Section 371 and Title 21 Food and Drugs, Section 848 (C) (2) (A), and Section 1907 (3); the Criminal Law Act 1977 of the United Kingdom, Section 2; as well as the United Nations Convention against the Illicit Traffic in Narcotic Drugs and Psychotropic Substances of 1988, Article 3 c) iv). Even though it is possible, at present, to prosecute and convict a juristic person of jointly committing an offence relating to narcotics, it remains impossible to prosecute a juristic person on the offence of conspiracy to commit an offence relating to narcotics. This is because there are both legal and factual arguments regarding whether a juristic person can conspire with a natural person to commit an offence or not. Generally, a principal who is both a natural person and a representative of a juristic person would express an intention on behalf of a juristic person. Therefore, a natural person is a conspirator in the commission of the offence, not a juristic person. Nevertheless, in *United States v. Superior Growers Supply Co.*, 982 F.2d 173 (6th Cir. 1992), the defendant was indicted of the offence of conspiring with a juristic person to commit an offence relating to narcotics. In the cases of *United States v. Sain*, 141 F.3d 463, 474-75 (3d Cir. 1998), and *United States v. Stevens*, 909 F.2d 431, 432-33 (11th Cir. 1990), the Court has set precedent that a juristic person can be guilty of conspiring with a natural person to commit an offence. In *United Kingdom, Regina v. McDonnell* [1996] 1 QB 233, (1966) 50 Cr App

R 5, the Court rendered a similar judgement that a juristic person can be convicted of conspiring with a natural person to commit an offence if it does not conspire with a representative of the juristic person since a representative of the juristic person has already expressed intent on behalf of the juristic person. Thus, to make it clear that a juristic person can commit an offence of conspiracy to commit an offence relating to narcotics, the Act on the Measures for the Suppression of Offenders in an Offence Relating to Narcotics B.E.2534 should establish a punishment for a juristic person who conspires to commit an offence relating to narcotics in the same way that is provided in the Anti-Money Laundering Act B.E.2542 in order to prevent a natural person from committing a crime through a juristic person, and to suppress a juristic person who conspires with a natural person in committing an offence relating to narcotics.

คำสำคัญ: การตกลงสมคบกัน, บุคคลธรรมดา, นิติบุคคล

Keywords: conspiracy, a juristic person, a natural person

1. ความนำ

ยาเสพติดให้โทษเป็นภัยคุกคามร้ายแรงต่อสุขภาพและส่งผลเสียต่อรากฐานทางเศรษฐกิจ วัฒนธรรมการเมืองและสังคมของประเทศ¹ โดยมีกฎหมายที่กำหนดความผิด บทลงโทษ และกำหนดมาตรการในการปราบปรามผู้กระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด ได้แก่ พระราชบัญญัติยาเสพติดให้โทษ พ.ศ.2522² พระราชบัญญัติวัตถุที่ออกฤทธิ์ต่อจิตและประสาท พ.ศ.2559³ และพระราชบัญญัติมาตรการในการปราบปรามผู้กระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด พ.ศ.2534⁴ แม้ปัจจุบันปริมาณคดีความผิดเกี่ยวกับยาเสพติดมีจำนวนคดีน้อยลง แต่จำนวนของยาเสพติดที่ยึดได้มีปริมาณเพิ่มขึ้นอย่างมาก⁵ นอกจากนี้ความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด⁶ เป็นอาชญากรรมร้ายแรง รัฐจึงใช้แนวความคิดการป้องกันอาชญากรรม โดยเฉพาะ (System of Special Criminal Prophylaxy) และการนิติบัญญัติ (Legislation)⁷ โดย

¹Preamble of United Nations Convention against Illicit Traffic in Narcotic Drugs and Psychotropic Substances, 1988; United Nations Office on Drugs and Crime, **United Nations Convention against Illicit Traffic in Narcotic Drugs and Psychotropic Substances, 1988** [Online], available URL: https://www.unodc.org/pdf/convention_1988_en.pdf, 2019 (January, 28).

²“พระราชบัญญัติยาเสพติดให้โทษ พ.ศ.2522,” **ราชกิจจานุเบกษา** เล่ม 96 ตอนที่ 63 ฉบับพิเศษ (27 เมษายน 2522): 40.

³“พระราชบัญญัติวัตถุที่ออกฤทธิ์ต่อจิตและประสาท พ.ศ.2559,” **ราชกิจจานุเบกษา** เล่ม 133 ตอนที่ 107 ก (ธันวาคม 2559): 120.

⁴“พระราชบัญญัติมาตรการในการปราบปรามผู้กระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด พ.ศ.2534,” **ราชกิจจานุเบกษา** เล่ม 108 ตอนที่ 170 ฉบับพิเศษ (27 กันยายน 2534): 18.

⁵สำนักปราบปรามยาเสพติด สำนักงานป้องกันและปราบปรามยาเสพติด กระทรวงยุติธรรม, **ผลการปราบปรามยาเสพติดทั่วประเทศ ประจำปี 2560** (กรุงเทพมหานคร: ห้างหุ้นส่วนจำกัด บางกอกบล็อก, 2560), หน้า 1.

⁶พระราชบัญญัติมาตรการในการปราบปรามผู้กระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด พ.ศ. 2534 มาตรา 3 วรรคสาม “ความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด” หมายความว่า การผลิต นำเข้า ส่งออก จำหน่าย หรือมีไว้ในครอบครอง เพื่อจำหน่ายซึ่งยาเสพติด และให้หมายความรวมถึง การสมคบ สนับสนุน ช่วยเหลือ หรือพยายามกระทำความผิดดังกล่าวด้วย.

⁷การป้องกันอาชญากรรมโดยเฉพาะ (System of Special Criminal Prophylaxy) เป็นการกำหนดวิธีการที่ชัดเจนเพื่อป้องกันอาชญากรรมโดยตรง ส่วนการนิติบัญญัติ (Legislation) เป็นการหามาตรการทางกฎหมายเพื่อป้องกันและปราบปรามอาชญากรรมให้เกิดประสิทธิภาพมากที่สุดตามบริบทของสังคม ทั้งสองแนวคิดนี้เป็นการลดการเกิดอาชญากรรมในสังคมของศาสตราจารย์เจมส์ วิลเลียม ซีซิลเทอร์เนอร์ (James William Cecil Turner) นักนิติศาสตร์ชาวอังกฤษ และเป็นผู้ออกตั้งภาควิชาอาชญากรรมศาสตร์ในมหาวิทยาลัยแคมบริดจ์ และพัฒนาเป็นสถาบันอาชญาวิทยา; L. Radzaninowicz & J. W. C. Turner, “The Language of Criminal

การกำหนดให้การตกลงสมคบกันเพื่อกระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติดเป็นความผิดอีกฐานหนึ่งที่เป็นลักษณะพิเศษ⁸ เพื่อป้องกันและปราบปรามความผิดเกี่ยวกับยาเสพติดให้ได้ผล และปราบปรามผู้กระทำความผิดที่เป็นตัวการใหญ่ในความผิดเกี่ยวกับยาเสพติดซึ่งมีลักษณะเป็นองค์กรอาชญากรรม⁹ ซึ่งปรากฏอยู่ในพระราชบัญญัติมาตรการในการปราบปรามผู้กระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด พ.ศ.2534 มาตรา 8¹⁰

การตกลงสมคบกันเพื่อกระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติดตามมาตรา 8 แห่งพระราชบัญญัติมาตรการในการปราบปรามผู้กระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด พ.ศ.2534 บัญญัติความผิดและโทษสำหรับผู้ตกลงสมคบโดยการตกลงกันตั้งแต่สองคนขึ้นไป เพื่อกระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด แต่ไม่ได้บัญญัติถึงการตกลงสมคบกันระหว่างบุคคลธรรมดาและนิติบุคคลเพื่อกระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติดและกำหนดโทษแก่นิติบุคคลไว้โดยเฉพาะ ซึ่งปัจจุบันมีผู้กระทำความผิดใช้นิติบุคคลเป็นเครื่องมือในการกระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด แต่ดำเนินคดีกับบุคคลธรรมดาไม่มีการดำเนินคดีกับนิติบุคคล เช่น จัดตั้งบริษัทจำกัดประกอบกิจการขนส่งพัสดุ แต่ลักลอบจำหน่ายยาเสพติดโดยผู้ค้ายาเสพติดจะสั่งการให้ลูกจ้างส่งยาเสพติดให้กับเครือข่ายพร้อมกับการนำส่งพัสดุ หรือจัดตั้งบริษัทจำกัดประกอบกิจการขายยางและล้อแม็กชดเชยยนต์เพื่อทำการฟอกเงินที่ได้จากการค้ายาเสพติด¹¹ นอกจากนี้มาตรา 3 แห่งพระราชบัญญัติมาตรการในการปราบปรามผู้กระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด พ.ศ.2534 และกฎกระทรวง ฉบับที่ 2 (พ.ศ.2535) ออกตามความในพระราชบัญญัติ มาตรการใน

Science,” *The Cambridge Law Journal* 7, 2 (1940): 233-236, อ้างถึงใน คณพล จันทรหอม, **รากฐานกฎหมายอาญา** (กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์วิญญูชน, 2558), หน้า 34-35.

⁸อุทัย อาทิวราห์, **หลักและทฤษฎี: ความผิดอาญาและโทษ** (กรุงเทพมหานคร: ห้างหุ้นส่วนจำกัด วี.เจ.พรินต์, 2561), หน้า 239, และ กองกฎหมาย สำนักงานป้องกันและปราบปรามยาเสพติด กระทรวงยุติธรรม, **เรื่องเดิม**, หน้า 7.

⁹สุจิต ปัญญาพฤกษ์, **คดียาเสพติด**, พิมพ์ครั้งที่ 3 แก้ไขเพิ่มเติม (กรุงเทพมหานคร: บริษัท กรุงสยาม พับลิชชิ่ง จำกัด, 2560), หน้า 159.

¹⁰พระราชบัญญัติมาตรการในการปราบปรามผู้กระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด พ.ศ.2534

มาตรา 8 ผู้ใดสมคบโดยการตกลงกันตั้งแต่สองคนขึ้นไป เพื่อกระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด ผู้นั้นสมคบกันกระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติดต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินห้าปี หรือปรับไม่เกินห้าหมื่นบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

ถ้าได้มีการกระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติดเพราะเหตุที่ได้มีการสมคบกันตามวรรคหนึ่ง ผู้สมคบกันนั้นต้องระวางโทษตามที่กำหนดไว้สำหรับความผิดนั้น.

¹¹ไทยพีบีเอส, **ข่าวไทยพีบีเอส** [Online], available URL: <https://news.thaipbs.or.th/content/274254>, 2562 (มกราคม, 28).

การปราบปรามผู้กระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด พ.ศ.2534¹² รวมทั้งพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมบทบัญญัติแห่งกฎหมายที่เกี่ยวกับความรับผิดชอบในทางอาญาของผู้แทนนิติบุคคล พ.ศ. 2560¹³ ก็ไม่มีบทบัญญัติความหมายของการตกลงสมคบกันเพื่อกระทำความผิดระหว่างบุคคลธรรมดาและนิติบุคคล ทำให้เจ้าหน้าที่รัฐซึ่งเป็นผู้บังคับใช้กฎหมายไม่ได้ดำเนินคดีกับนิติบุคคลอันเป็นสาเหตุที่ไม่สามารถปราบปรามนิติบุคคลที่สมคบกับบุคคลธรรมดาเพื่อกระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด ไม่ว่าจะป็นคดีทั่วไปหรือคดีที่มีลักษณะเป็นองค์รอาชญากรรมได้อย่างจริงจัง อันแตกต่างจากพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ.2542¹⁴ ที่บัญญัติความผิดฐานตกลงสมคบกันเพื่อกระทำความผิดฐานฟอกเงิน และกำหนดโทษแก่นิติบุคคลที่สมคบกระทำความผิดฐานฟอกเงินไว้โดยเฉพาะในมาตรา 9 และมาตรา 61¹⁵

¹²“พระราชบัญญัติมาตรการในการปราบปรามผู้กระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด พ.ศ.2534,” **ราชกิจจานุเบกษา** เล่ม 109 ตอนที่ 55 (29 เมษายน 2535): 18.

¹³“พระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมบทบัญญัติแห่งกฎหมายที่เกี่ยวกับความรับผิดชอบในทางอาญาของผู้แทนนิติบุคคล พ.ศ.2560,” **ราชกิจจานุเบกษา** เล่ม 134 ตอนที่ 18 ก (กุมภาพันธ์ 2560): 111.

¹⁴“พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ.2542,” **ราชกิจจานุเบกษา** เล่ม 116 ตอนที่ 29 ก (21 เมษายน 2542): 45.

¹⁵พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ.2542

มาตรา 9 ผู้ใดสมคบโดยการตกลงกันตั้งแต่สองคนขึ้นไปเพื่อกระทำความผิดฐานฟอกเงิน ต้องระวางโทษกึ่งหนึ่งของโทษที่กำหนดไว้สำหรับความผิดนั้น

ถ้าได้มีการกระทำความผิดฐานฟอกเงินเพราะเหตุที่ได้มีการสมคบกันตามวรรคหนึ่ง ผู้สมคบกันนั้นต้องระวางโทษตามที่กำหนดไว้สำหรับความผิดนั้น

ในกรณีที่ความผิดได้กระทำให้ถึงขั้นลงมือกระทำความผิด แต่เนื่องจากการเข้าขัดขวางของผู้สมคบทำให้การกระทำนั้นกระทำไปไม่ตลอดหรือกระทำไปตลอดแล้วแต่การกระทำนั้นไม่บรรลุผล ผู้สมคบที่กระทำการขัดขวางนั้น คงรับโทษตามที่กำหนดไว้ในวรรคหนึ่งเท่านั้น

ถ้าผู้กระทำความผิดตามวรรคหนึ่งกลับใจให้ความจริงแก่การสมคบต่อพนักงานเจ้าหน้าที่ก่อนที่จะมีการกระทำความผิดตามที่ได้สมคบกัน ศาลจะไม่ลงโทษผู้นั้นหรือลงโทษผู้นั้นน้อยกว่าที่กฎหมายกำหนดไว้เพียงใดก็ได้

มาตรา 61 นิติบุคคลใดกระทำความผิดตามมาตรา 5 มาตรา 7 มาตรา 8 หรือมาตรา 9 ต้องระวางโทษปรับตั้งแต่สองแสนบาทถึงหนึ่งล้านบาท

ในกรณีที่การกระทำความผิดตามวรรคหนึ่งของนิติบุคคลเกิดจากการสั่งการหรือการกระทำของกรรมการ หรือผู้จัดการ หรือบุคคลใดซึ่งรับผิดชอบในการดำเนินงานของนิติบุคคลนั้น หรือในกรณีที่บุคคลดังกล่าวมีหน้าที่ต้องสั่งการหรือทำการและละเว้นไม่สั่งการหรือไม่ทำการจนเป็นเหตุให้นิติบุคคลนั้นกระทำความผิด ผู้นั้นต้องระวางโทษจำคุกตั้งแต่หนึ่งปีถึงสิบปีหรือปรับตั้งแต่สองหมื่นบาทถึงสองแสนบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ.

ดังนั้น เพื่อป้องกันไม่ให้บุคคลธรรมดาใช้นิติบุคคลเป็นเครื่องมือในการกระทำความผิด และเพื่อปราบปรามนิติบุคคลที่สมคบกับบุคคลธรรมดาเพื่อกระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด ไม่ว่าจะเป็นลักษณะเป็นองค์กรอาชญากรรมหรือไม่ จึงเห็นควรศึกษาพระราชบัญญัติมาตรการในการปราบปรามผู้กระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด พ.ศ.2534 โดยวิเคราะห์เปรียบเทียบกับพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ.2542 มาตรา 9 และมาตรา 61 ประมวลกฎหมายของสหรัฐอเมริกา บทที่ 18 อาญาและวิธีพิจารณาความอาญาและบทที่ 21 อาหารและยา (U.S. Code title 18 Crime and Criminal Procedure and title 21 Food and Drug) คำพิพากษาของศาลในประเทศสหรัฐอเมริกา คำพิพากษาของศาลและพระราชบัญญัติกฎหมายอาญา ค.ศ.1977 (Criminal Law Act 1977) ของประเทศอังกฤษและอนุสัญญาสหประชาชาติว่าด้วยการต่อต้านการลักลอบค้ายาเสพติดและวัตถุที่ออกฤทธิ์ต่อจิตและประสาท ค.ศ.1988 (United Nations Convention against Illicit Traffic in Narcotic Drugs and Psychotropic Substances, 1988)¹⁶ ทั้งนี้เพื่อให้ทราบว่ากฎหมายของต่างประเทศและกฎหมายระหว่างประเทศดังกล่าว มีแนวทางการแก้ปัญหาการตกลงสมคบกันระหว่างบุคคลธรรมดาและนิติบุคคลเพื่อกระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติดอย่างไร

2. ปัญหาของการตกลงสมคบกันระหว่างบุคคลธรรมดาและนิติบุคคลเพื่อกระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด

การตกลงสมคบกันเพื่อกระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติดบัญญัติไว้ในพระราชบัญญัติมาตรการในการปราบปรามผู้กระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด พ.ศ.2534 มาตรา 8¹⁷ วรรคหนึ่ง

¹⁶ตามประมวลกฎหมายของสหรัฐอเมริกาบทที่ 18 อาญาและวิธีพิจารณาความอาญาและพระราชบัญญัติกฎหมายอาญา ค.ศ.1977 และอนุสัญญาสหประชาชาติว่าด้วยการต่อต้านการลักลอบค้ายาเสพติดและวัตถุที่ออกฤทธิ์ต่อจิตและประสาท ค.ศ.1988 บัญญัติความผิดฐานสมคบเป็นบททั่วไป แต่ความผิดฐานสมคบตามกฎหมายไทยนั้นบัญญัติเป็นบทเฉพาะ เช่น ประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 114, 210, 135/2 (2) และ พระราชบัญญัติมาตรการในการปราบปรามผู้กระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด พ.ศ.2534 มาตรา 8 พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ.2542 มาตรา 9; อุทัย อาทิเวช, เรื่องเดิม, หน้า 279-281.

¹⁷พระราชบัญญัติมาตรการในการปราบปรามผู้กระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด พ.ศ.2534 มาตรา 8 มีที่มาจากอนุสัญญาสหประชาชาติว่าด้วยการต่อต้านการลักลอบค้ายาเสพติดและวัตถุที่ออกฤทธิ์ต่อจิตและประสาท ค.ศ.1988 มาตรา 3 ข้อ 1 c) iv)

United Nations Convention against Illicit Traffic in Narcotic Drugs and Psychotropic Substances, 1988 Article 3 OFFENCES AND SANCTIONS.

1. Each Party shall adopt such measures as may be necessary to establish as criminal offences under its domestic law, when committed intentionally:

ว่า “ผู้ใดสมคบโดยการตกลงกันตั้งแต่สองคนขึ้นไป...” ย่อมหมายความว่า ผู้กระทำอาจเป็นบุคคลธรรมดาและนิติบุคคลก็ได้¹⁸ ซึ่งหากพิจารณาบทบัญญัติของกฎหมายเพียงเท่านี้ก็สามารรถเข้าใจได้ว่า บุคคลธรรมดาและนิติบุคคลตกลงสมคบกันเพื่อกระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติดได้ หรือบุคคลธรรมดาที่เป็นผู้แทนนิติบุคคลและนิติบุคคลก็น่าจะตกลงสมคบกันเพื่อกระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติดได้เช่นกัน เพราะนิติบุคคลมีตัวตนแยกต่างหากจากบุคคลธรรมดาตามกฎหมาย (Fiction Theory)¹⁹ ตามบทบัญญัติในประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 1015²⁰ ซึ่งตามพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ.2542 มาตรา 9 และมาตรา 61 บัญญัติถึงความผิดฐานสมคบโดยการตกลงกันตั้งแต่สองคนขึ้นไปเพื่อกระทำความผิดฐานฟอกเงิน และยังได้กำหนดโทษแก่นิติบุคคลที่กระทำความผิดฐานสมคบเพื่อกระทำความผิดฐานฟอกเงินไว้ด้วย และถ้าการตกลงสมคบกันของนิติบุคคลเกิดจากการสั่งการหรือการกระทำของกรรมการ หรือผู้จัดการ หรือบุคคลใดซึ่งรับผิดชอบในการดำเนินงานของนิติบุคคลนั้น หรือในกรณีที่บุคคลดังกล่าวมีหน้าที่ต้องสั่งการหรือกระทำการและละเว้นไม่สั่งการหรือไม่กระทำการจนเป็นเหตุให้นิติบุคคลนั้นกระทำความผิด บุคคลดังกล่าวต้องรับโทษด้วยเช่นกัน ความผิดฐานตกลงสมคบเพื่อกระทำความผิดฐานฟอกเงินตามพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ.2542 ใช้บังคับกับคดียาเสพติดกรณีการฟอกเงินมีความผิดมูลฐานมาจากความผิดเกี่ยวกับยาเสพติดตามกฎหมายว่าด้วยมาตรการในการปราบปรามผู้กระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด แต่การตกลงสมคบกันระหว่างบุคคลธรรมดาและนิติบุคคลเพื่อกระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติดตามพระราชบัญญัติมาตรการในการปราบปรามผู้กระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด พ.ศ.2534 มาตรา 8 ไม่ได้บัญญัติบทลงโทษแก่นิติบุคคลไว้ อย่างไรก็ตาม ศาลอาญาเคยพิพากษาลงโทษบุคคลธรรมดาและนิติบุคคลในข้อหาร่วมกันนำยาเสพติดให้โทษประเภท 5 เข้ามาใน

c) Subject to its constitutional principles and the basic concepts of its legal system:

iv) Participation in, association or conspiracy to commit, attempts to commit and aiding, abetting, facilitating and counseling the commission of any of the offences established in accordance with this article; United Nations Office on Drugs and Crime, op. cit.

¹⁸ สุรศักดิ์ ลิขสิทธิ์วัฒนกุล, **ความรับผิดทางอาญาของนิติบุคคล** (กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2553), หน้า 67.

¹⁹ ทฤษฎีสมมติได้รับการสนับสนุนจากซาวินญี (Savigny) นักนิติศาสตร์ชาวเยอรมัน และแซลมอนด์ (Salmond) นักนิติศาสตร์ชาวอังกฤษ ทฤษฎีนี้เห็นว่าบริษัทเป็นนิติบุคคลขึ้นโดยการสมมติไม่ใช่ของจริง เป็นเพียงบุคคลหรือตัวตนทางกฎหมาย โดยแบ่งสภาพออกจากบุคคลธรรมดาและนิติบุคคลได้รับการปฏิบัติเสมือนบุคคล; W. Friedmann, **Legal Theory**, 5th. ed. (New York: Columbia University, 1967), pp. 556-557.

²⁰ ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 1015 ห้ามหุ้นส่วนหรือบริษัทเมื่อได้จดทะเบียนตามบัญญัติแห่งลักษณะนี้แล้ว ท่านจัดว่าเป็นนิติบุคคลต่างหากจากผู้เป็นหุ้นส่วนหรือผู้ถือหุ้นทั้งหลายซึ่งรวมเข้ากันเป็นหุ้นส่วนหรือบริษัทนั้น.

ราชอาณาจักร ตามคดีหมายเลขดำที่ อย.55773/2557 คดีหมายเลขแดงที่ อย.4395/2558 โดยพิพากษาลงโทษปรับนิติบุคคลซึ่งเป็นจำเลยที่ 1 และพิพากษาลงโทษจำคุกบุคคลธรรมดา ซึ่งเป็นผู้แทนนิติบุคคลจำเลยที่ 2 ซึ่งข้อเท็จจริงในคดีเป็นกรณีที่จำเลยที่ 2 ตั้งบริษัทจำกัด จำเลยที่ 1 ขึ้น และนำเข้าเมล็ดพันธุ์ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของกัญชาจากประเทศสาธารณรัฐประชาชนจีนเข้ามาในราชอาณาจักรไทย โดยไม่ได้รับอนุญาตจากรัฐมนตรีว่าการกระทรวงสาธารณสุข²¹ แม้ต่อมาคดีถึงที่สุดโดยศาลอุทธรณ์พิพากษากลับให้ยกฟ้องโจทก์ แต่ก็เป็นการวินิจฉัยว่า จำเลยทั้งสองไม่ทราบว่าเมล็ดพืชที่นำเข้างกล่าวเป็นเมล็ดพืชชนิดใด จึงไม่อาจสันนิษฐานให้เป็นผลร้ายแก่จำเลยทั้งสองว่า จำเลยทั้งสองทราบหรือรู้มาตั้งแต่ต้นว่าเป็นเมล็ดกัญชาจากกรณีดังกล่าวจึงเห็นได้ว่า นิติบุคคลร่วมกันกระทำความผิดกับบุคคลธรรมดาในความผิดเกี่ยวกับยาเสพติดได้ ส่วนกรณีการตกลงสมคบกันเพื่อกระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติดยังไม่มีกรณีคดีกับนิติบุคคลจึงยังไม่มีคำพิพากษาศาลวินิจฉัยไว้โดยตรงว่า บุคคลธรรมดาและนิติบุคคลตกลงสมคบกันเพื่อกระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติดได้หรือไม่

ความผิดฐานตกลงสมคบกันเพื่อกระทำความผิดมีวิวัฒนาการมาจากระบบกฎหมายจารีตประเพณี (Common Law System)²² หลักการสำคัญของการตกลงสมคบกันกระทำความผิด คือ การรู้เห็นเป็นใจหรือตกลงร่วมกัน (Agreement) โดยบุคคลตั้งแต่สองคนขึ้นไป เพื่อกระทำการอันเป็นความผิดต่อบัญญัติแห่งกฎหมาย ไม่ว่าจะกระทำโดยวิธีการใดก็ตาม การบัญญัติให้การตกลงสมคบกันกระทำความผิดเป็นความผิดอาญา มีวัตถุประสงค์เพื่อป้องกันมิให้มีการกระทำความผิดเกิดขึ้น ซึ่งในกลุ่มประเทศในระบบกฎหมายจารีตประเพณี เห็นว่า การตกลงกันกระทำความผิดเป็นการกระทำที่เพียงพอของขั้นตอนการเตรียมการกระทำความผิดที่กฎหมายจะต้องเข้าไปแทรกแซงยับยั้งมิให้มีการกระทำผิดเกิดขึ้น ซึ่งเทียบเคียงได้กับการกระทำที่ใกล้ชิดต่อผล (Proximate Act) ที่ถือว่าเป็นการกระทำที่เป็นความผิดฐานพยายามกระทำความผิด การบัญญัติให้มีความผิดฐานสมคบเป็นการห้ามมิให้มีการตกลงกันกระทำความผิด อันเป็นการป้องกันมิให้มีการกระทำความผิดเกิดขึ้นและเป็นการยับยั้งมิให้บุคคลใดกล้าเข้าร่วมตกลงสมคบกับบุคคลอื่นเพื่อกระทำความผิด ไม่ว่าจะมีการคบคิดกันหรือสมคบกันมาก่อนแล้วหรือไม่ เพราะการปล่อยให้บุคคลรวมตัวกันสมคบหรือคบคิดกันจนเพิ่มเป็นจำนวนมากขึ้น ย่อมจะกลายเป็นกลุ่มบุคคลที่ใหญ่ขึ้นและเป็นองค์กรอาชญากรรมอันเป็นอันตรายต่อสังคม การนำหลักการตกลงสมคบกัน (Conspiracy) มาใช้กับกลุ่มอาชญากรรมหรือองค์กรอาชญากรรม ทำให้เกิดความสับสนที่จะนำผู้กระทำความผิดที่เป็นสมาชิกองค์กรอาชญากรรมเข้าสู่กระบวนการยุติธรรมเพื่อลงโทษได้อย่างมีประสิทธิภาพ เนื่องจากการพิสูจน์ความผิดมีเพียงแค่นี้

²¹ คำพิพากษาศาลอาญา คดีหมายเลขดำที่ อย.5773/2557 หมายเลขแดงที่ อย.4395/2558.

²² อุทัย อาทิวา, เรื่องเดิม, หน้า 239.

การตกลงกันกระทำความผิด ซึ่งง่ายกว่าการพิสูจน์ความผิดหลังจากที่มีการ ลงมือกระทำความผิดแล้วว่ามีผู้ใดเป็นผู้ลงมือกระทำความผิด ทฤษฎีหลักการตกลงสมคบกันกระทำความผิด จึงสามารถพิสูจน์ความผิดและดำเนินคดีกับผู้สมคบได้อย่างมีประสิทธิภาพมากกว่าความผิดฐานอื่น ซึ่งโดยปกติจะต้องมีการลงมือกระทำความผิดเสียก่อน มิฉะนั้นไม่สามารถจับกุมดำเนินคดีได้ แนวคิดทฤษฎีสมคบกันกระทำความผิดจึงยึดหลักการตกลงกันกระทำความผิดเป็นเกณฑ์ในการพิจารณา ดังนั้น แม้มีเพียงแค่การตกลงกันโดยยังมิได้มีการลงมือกระทำความผิดก็ถือว่าความผิดสำเร็จเกิดขึ้นแล้วในขั้นตอนของการตกลงใจร่วมกัน (Resolution) อันเป็นขั้นตอนก่อนขึ้นการเตรียมการกระทำความผิด ความผิดฐานตกลงสมคบจึงเป็นความผิดอีกฐานหนึ่งต่างหากจากฐานความผิดที่ประสงค์ลงมือกระทำความผิด ประเทศในระบบกฎหมายจารีตประเพณี เช่น อังกฤษและสหรัฐอเมริกาได้กำหนดขอบเขตการใช้บังคับความผิดฐานตกลงสมคบอย่างกว้างขวาง เพราะลักษณะความผิดฐานตกลงสมคบเป็นความผิดอาญาทั่วไปทำนองเดียวกันกับการพยายามกระทำความผิด และความรับผิดชอบของผู้ตกลงสมคบกันกระทำความผิดเป็นความผิดที่แตกต่างหากจากความผิดหลัก (Substantive Offense) ผู้ตกลงสมคบจึงมีความผิด 2 กระทั่ง คือ ความผิดฐานตกลงสมคบกระทั่งหนึ่ง และความผิดที่ได้ลงมือกระทำความผิดสำเร็จอีกกระทั่งหนึ่งสำหรับประเทศไทยคำพิพากษาศาลฎีกาที่ 9487/2548 วินิจฉัยว่า ความผิดฐานตกลงสมคบกันกระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติดความผิดฐานร่วมกันมีเฮโรอีนในครอบครองเพื่อจำหน่าย และความผิดฐานร่วมกันพยายามจำหน่ายเฮโรอีน (จำนวนเดียวกัน) เป็นการกระทำอันเป็นกรรมเดียวเป็นความผิดต่อกฎหมายหลายบท ให้ลงโทษในความผิดฐานร่วมกันมีเฮโรอีนไว้ในครอบครองเพื่อจำหน่าย ซึ่งเป็นบทที่มีโทษหนักที่สุดตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 90²³ ดังนั้น เมื่อมีการตกลงสมคบกันกระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติดอันเป็นความผิดตามพระราชบัญญัติมาตรการในการปราบปรามผู้กระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด พ.ศ.2534 มาตรา 8 วรรคหนึ่งแล้ว ต่อมาได้มีการกระทำความผิดหลักจนสำเร็จ จะเป็นความผิดฐานสมคบกันกระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติดและได้มีการกระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติดเพราะเหตุที่ได้มีการสมคบกันตามพระราชบัญญัติมาตรการในการปราบปรามผู้กระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด พ.ศ.2534 มาตรา 8 วรรคสองบทหนึ่ง และเป็นความผิดหลักอีกบทหนึ่ง แต่เป็นการกระทำความผิดกรรมเดียวผิดกฎหมายหลายบท

เมื่อนำพระราชบัญญัติมาตรการในการปราบปรามผู้กระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด พ.ศ.2534 มาตรา 8 มาศึกษาเปรียบเทียบกับกฎหมายของสหรัฐอเมริกาและอังกฤษ ได้แก่ ประมวลกฎหมายของสหรัฐอเมริกาบทที่ 18 อาญาและวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 371 และบทที่ 21 อาญาและยา

²³ ศาลฎีกา, ระบบสืบค้นคำพิพากษา คำสั่งคำร้องและคำวินิจฉัยศาลฎีกา [Online], available URL: <http://deka.supremecourt.or.th/search>, 2562 (กุมภาพันธ์, 15).

มาตรา 848 (C) (2) (A) มาตรา 1907 (3)²⁴ และพระราชบัญญัติกฎหมายอาญา ค.ศ.1977 มาตรา 2²⁵

²⁴18 U.S. Code § 371. Conspiracy to commit offense or to defraud United States

If two or more persons conspire either to commit any offense against the United States, or to defraud the United States, or any agency thereof in any manner or for any purpose, and one or more of such persons do any act to effect the object of the conspiracy, each shall be fined under this title or imprisoned not more than five years, or both.

If, however, the offense, the commission of which is the object of the conspiracy, is a misdemeanor only, the punishment for such conspiracy shall not exceed the maximum punishment provided for such misdemeanor.

21 U.S. Code § 848 – Continuing criminal enterprise

(c) “Continuing criminal enterprise” defined For purposes of subsection (a), a person is engaged in a continuing criminal enterprise if—

(2) such violation is a part of a continuing series of violations of this subchapter or subchapter II—

(A) which are undertaken by such person in concert with five or more other persons with respect to whom such person occupies a position of organizer, a supervisory position, or any other position of management...

21 U.S. Code § 1907 - Definitions

(3) Narcotics trafficking

The term “narcotics trafficking” means any illicit activity to cultivate, produce, manufacture, distribute, sell, finance, or transport narcotic drugs, controlled substances, or listed chemicals, or otherwise endeavor or attempt to do so, or to assist, abet, conspire, or collude with others to do so; Cornell Law School, **Legal Information Institute** [Online], available URL: <https://www.law.cornell.edu/uscode/text>, 2019 (January, 28).

²⁵Criminal Law Act 1977 Section 2 Exemptions from liability for conspiracy

(1) A person shall not by virtue of section 1 above be guilty of conspiracy to commit any offence if he is an intended victim of that offence.

(2) A person shall not by virtue of section 1 above be guilty of conspiracy to commit any offence or offences if the only other person or persons with whom he agrees are (both initially and at all times during the currency of the agreement) persons of any one or more of the following descriptions, that is to say—

(a) his spouse or civil partner ;

(b) a person under the age of criminal responsibility; and

(c) an intended victim of that offence or of each of those offences.

ของประเทศอังกฤษ ซึ่งทั้งสองประเทศถือว่าเป็นต้นแบบของประเทศต่างๆ ที่จะนำหลักและแนวคิดทางกฎหมายเรื่องตกลงสมคบกันกระทำความผิดมาใช้บังคับเพื่อให้เป็นไปตามอนุสัญญาสหประชาชาติว่าด้วยการต่อต้านการลักลอบค้ายาเสพติดและวัตถุที่ออกฤทธิ์ต่อจิตและประสาท ค.ศ.1988 ซึ่งให้แต่ละประเทศออกกฎหมายหรือมาตรการการเพื่อดำเนินคดีกับผู้กระทำความผิดไม่ว่าจะในฐานะตัวการ ผู้สนับสนุน ผู้ใช้ หรือผู้สมคบคิดกันเพื่อกระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติดแล้วจะพบว่า กฎหมายของสหรัฐอเมริกาและอังกฤษดังกล่าวบัญญัติเพียงว่า การสมคบจะต้องมีการตกลงกันตั้งแต่สองคนขึ้นไปหรือในกรณีที่เป็นการก่ออาชญากรรมจะต้องมีการตกลงกันตั้งแต่ห้าคนขึ้นไปเพื่อกระทำความผิดเท่านั้น²⁶ คงแตกต่างกันในบางกรณี เช่น ประมวลกฎหมายของสหรัฐอเมริกาบทที่ 18 อาญาและวิธีพิจารณาคriminal มาตรา 371 และบทที่ 21 อาหารและยา มาตรา 848 (C) (2) (A) และมาตรา 1907 (3) กำหนดว่า การสมคบจะต้องมีการตกลงกันตั้งแต่สองคนขึ้นไปเพื่อกระทำความผิดต่อประเทศสหรัฐอเมริกา หรือกรณีก่ออาชญากรรมจะต้องมีการตกลงกันตั้งแต่ห้าคนขึ้นไปในความผิดฐานจำหน่ายยาเสพติด ส่วนพระราชบัญญัติกฎหมายอาญา ค.ศ.1977 มาตรา 2 ของประเทศอังกฤษ ได้บัญญัติความผิดฐานตกลงสมคบกันเพื่อกระทำความผิดไว้ และยังได้บัญญัติข้อยกเว้นกรณีบุคคลที่ไม่ต้องรับผิดฐานตกลงสมคบกันเพื่อกระทำความผิดไว้ด้วย แม้กฎหมายของทั้งสองประเทศดังกล่าวไม่ได้บัญญัติถึงการตกลงสมคบกันระหว่างบุคคลธรรมดาและนิติบุคคลเพื่อกระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติดไว้โดยตรง แต่ก็ได้มีการดำเนินคดีกับนิติบุคคลฐานตกลงสมคบด้วย ซึ่งสหรัฐอเมริกา มีคดี *United States v. Superior Growers Supply Co.*, 982 F.2d 173 (6th Cir. 1992) ที่ฟ้องนิติบุคคลฐานตกลงสมคบเพื่อจัดหาวัสดุให้ผู้อื่นผลิตกัญชา แต่ศาลพิพากษายกฟ้องเพราะพยานหลักฐานรับฟังได้ว่าไม่มีการกล่าวหาในความฐานผลิตกัญชาด้วย จึงไม่มีการกระทำความผิดที่นิติบุคคลได้ตกลงสมคบเข้าช่วยเหลือผลิตกัญชา แม้ศาลไม่ได้วินิจฉัยประเด็นข้อกฎหมายว่า บุคคลธรรมดาและนิติบุคคลตกลงสมคบกันเพื่อกระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติดได้หรือไม่²⁷ แต่จากเนื้อหาของคำพิพากษาก็แสดงให้เห็นได้ว่านิติบุคคลตกลงสมคบกับบุคคลธรรมดาเพื่อกระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติดได้

(3) A person is under the age of criminal responsibility for the purposes of subsection (2)(b) above so long as it is conclusively presumed, by virtue of section 50 of the Children and Young Persons Act 1933, that he cannot be guilty of any offence; Legislation.gov.uk, **Criminal Law Act 1977** [Online], available URL: <https://www.legislation.gov.uk/ukpga/1977/45/section/2#commentary-key-56b0d892a7919b7e73b69b-f568478dfc>, 2019 (January, 28).

²⁶ Charles Doye, "Federal Conspiracy Law: A Brief Overview," **Congressional Research** 20 (January 2016): 2.

²⁷ Casetext, **Conspiracy-Drug-Cases-Insufficient-Evidence** [Online], available URL: <https://casetext.com/analysis/conspiracy-drug-cases-insufficient-evidence>, 2019 (February, 7).

นอกจากนี้คำพิพากษา คดี United States v. Sain, 141 F.3d 463, 474-75 (3d Cir. 1998); และ United States v. Stevens, 909 F.2d 431, 432-33 (11th Cir. 1990) วางหลักไว้ว่า นิติบุคคลมีความผิดฐานตกลงสมคบกันเพื่อกระทำความผิดได้ ตามประมวลกฎหมายของสหรัฐอเมริกา บทที่ 18 อาญาและวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 371 ซึ่งในความผิดฐานตกลงสมคบกันเพื่อกระทำความผิดระหว่างบุคคลธรรมดาและนิติบุคคลจะต้องมีบุคคลธรรมดาอย่างน้อยสองคนสำหรับการสมรู้ร่วมคิดกับนิติบุคคลเพราะจะต้องมีหนึ่งคนที่แสดงเจตนาสมรู้ร่วมคิดแทนนิติบุคคล²⁸ และประเทศอังกฤษมีคำพิพากษา คดี Regina v. McDonnell [1966] 1 QB 233, (1966) 50 Cr App R 5 วางหลักว่านิติบุคคลและกรรมการผู้จัดการไม่ต้องรับผิดฐานตกลงสมคบในกรณีที่นิติบุคคลธรรมดาเพียงผู้เดียวที่มีเจตนากระทำความผิดกฎหมายและได้กระทำในฐานะกรรมการเพียงคนเดียว²⁹ อันเป็นการวางหลักว่านิติบุคคลมีความผิดฐานตกลงสมคบกันเพื่อกระทำความผิดได้ และต้องไม่ใช่กรณีผู้แทนของนิติบุคคลสมคบกับนิติบุคคลเสียเอง เพราะผู้แทนนิติบุคคลเป็นผู้แสดงเจตนาแทนนิติบุคคล³⁰ ซึ่งเป็นการยกเว้นหลักกฎหมายว่านิติบุคคลมีตัวตนแยกต่างหากจากบุคคลธรรมดา แต่การยกเว้นนี้มีเฉพาะกรณีผู้แทนนิติบุคคลซึ่งเป็นบุคคลธรรมดาหนึ่งคนตกลงสมคบกับนิติบุคคลที่ตนเป็นผู้แทนเท่านั้น ไม่รวมถึงการตกลงสมคบกันเพื่อกระทำความผิดระหว่างนิติบุคคลซึ่งมีบุคคลธรรมดาเป็นผู้แทนกับบุคคลธรรมดาคนอื่นถึงแม้หลักกฎหมายตามคำพิพากษาศาลของอังกฤษในคดีดังกล่าวไม่ใช่ในคดียาเสพติดโดยตรง แต่ก็สามารถนำมาวิเคราะห์ประกอบกับประมวลกฎหมายของสหรัฐอเมริกาบทที่ 18 อาญาและวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 371 และบทที่ 21 อาหารและยา มาตรา 848 (C) (2) (A) มาตรา 1907 (3) พระราชบัญญัติกฎหมายอาญา ค.ศ.1977 มาตรา 2 ของประเทศอังกฤษ กรณีนิติบุคคลตกลงสมคบกับบุคคลธรรมดากระทำความผิดเพื่อปรับใช้ในคดียาเสพติดได้

จากการนำพระราชบัญญัติมาตรการในการปราบปรามผู้กระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด พ.ศ.2534 มาตรา 8 มาศึกษาเปรียบเทียบกับกฎหมายของสหรัฐอเมริกาและอังกฤษข้างต้นทำให้

²⁸Charles Doye, "Corporate Criminal Liability: An Overview of Federal Law," **Congressional Research** 30 (October 2013): 6; Department of Justice, **Criminal Tax Manual** [Online], available URL: <https://www.justice.gov/sites/default/files/tax/legacy/2012/12/05/CTM%20Chapter%2023.pdf>, 2019 (February, 7).

²⁹REGINA V MCDONNELL [1966] 1 QB 233, (1966) 50 Cr App R 5 ที่วางหลักว่า ศาลไม่สามารถพิพากษาให้บริษัทจำกัดและกรรมการมีความผิดฐานสมคบได้ เมื่อข้อเท็จจริงได้ความว่าบุคคลธรรมดาเพียงผู้เดียวที่มีเจตนากระทำความผิดกฎหมายและได้กระทำในฐานะกรรมการเป็นคนเดียว; Swarb.co.uk, **REGINA V MCDONNELL: 1996** [Online], available URL: <https://swarb.co.uk/regina-v-mcdonnell-1966>, 2019 (January, 28).

³⁰Glanville William, **Criminal Law: The General Part**, 2nd ed. (London: Stevens & Sons Ltd, 1961), p. 861, อ้างถึงใน สุรศักดิ์ ลิขสิทธิ์วัฒนกุล, เรื่องเดิม, หน้า 41.

เห็นว่า แม้ตัวบทกฎหมายไม่บัญญัติกรณีนิติบุคคลตกลงสมคบกับบุคคลธรรมดาเพื่อกระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติดไว้ แต่ก็มีการใช้บังคับและดำเนินคดีกับนิติบุคคลด้วย ส่วนประเทศไทย พระราชบัญญัติมาตรการในการปราบปรามผู้กระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด พ.ศ.2534 มาตรา 8 ไม่ได้บัญญัติความผิดฐานตกลงสมคบกันเพื่อกระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติดระหว่างบุคคลธรรมดาและนิติบุคคลไว้โดยเฉพาะ แตกต่างกับพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ.2542 มาตรา 9 และมาตรา 61 ทำให้เจ้าหน้าที่ผู้บังคับใช้กฎหมายเกิดความลังเลในการนำพระราชบัญญัติมาตรการในการปราบปรามผู้กระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด พ.ศ.2534 มาใช้เพื่อปราบปรามนิติบุคคลที่ตกลงสมคบกับบุคคลธรรมดาเพื่อกระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด เพราะตัวการผู้กระทำความผิดเป็นผู้แทนนิติบุคคลซึ่งได้มีการดำเนินคดีกับผู้แทนนิติบุคคลอยู่แล้ว ทำให้นิติบุคคลซึ่งเป็นเครื่องมือในการกระทำความผิดไม่ถูกดำเนินคดีไปด้วย และเมื่อนิติบุคคลไม่ถูกดำเนินคดีก็สามารถอาศัยโอกาสดังกล่าวฉวยโอกาสทำผิดได้ต่อไปอีก ทำให้เกิดช่องว่างของการบังคับใช้กฎหมาย และทำให้การปราบปรามการกระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติดไม่มีประสิทธิภาพเท่าที่ควร ดังนั้นเพื่อแก้ปัญหาดังกล่าวเห็นควรให้มีการแก้ไขพระราชบัญญัติมาตรการในการปราบปรามผู้กระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด พ.ศ.2535 มาตรา 8 โดยกำหนดโทษสำหรับนิติบุคคลเพื่อกระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติดเช่นเดียวกับพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ.2542 มาตรา 9 และมาตรา 61

3. บทสรุปและข้อเสนอแนะ

พระราชบัญญัติมาตรการในการปราบปรามผู้กระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด พ.ศ.2534 มาตรา 8 บัญญัติความผิดและโทษสำหรับการตกลงสมคบกันเพื่อกระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติดไว้ แต่ไม่ได้บัญญัติโทษที่จะลงแก่นิติบุคคล ทำให้ไม่สามารถปราบปรามนิติบุคคลที่ตกลงสมคบกับบุคคลธรรมดาเพื่อกระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติดได้อย่างมีประสิทธิภาพ โดยเฉพาะองค์กรอาชญากรรมที่กระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติดในบางครั้งมีการใช้นิติบุคคลเป็นเครื่องมือ หรือเพื่อความสะดวกในการกระทำความผิด ดังนั้นควรแก้ไขเพิ่มเติมพระราชบัญญัติมาตรการในการปราบปรามผู้กระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด พ.ศ.2534 มาตรา 8 โดยกำหนดโทษแก่นิติบุคคลโดยเฉพาะเช่นเดียวกับพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ.2542 มาตรา 61 อันเป็นไปตามแนวความคิดการป้องกันอาชญากรรมและการนิบัติบัญญัติเพื่อปราบปรามนิติบุคคลที่ตกลงสมคบกับบุคคลธรรมดาเพื่อกระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติดโดยเฉพาะการตกลงสมคบกันที่มีลักษณะเป็นองค์กรอาชญากรรมให้มีประสิทธิภาพ นอกจากนี้การเพิ่มเติมความรับผิดชอบของกรรมการ หรือผู้จัดการ หรือบุคคลซึ่งรับผิดชอบในการดำเนินงานของนิติบุคคลในกรณีที่การกระทำความผิดของนิติบุคคลเกิดจากการ

สั่งการหรือการกระทำของกรรมการ หรือผู้จัดการ หรือบุคคลใดซึ่งรับผิดชอบในการดำเนินงานของนิติบุคคลนั้น หรือในกรณีที่บุคคลดังกล่าวมีหน้าที่ต้องสั่งการหรือกระทำและละเว้นไม่สั่งการหรือไม่กระทำจนเป็นเหตุให้นิติบุคคลนั้นตกลงสมคบกับบุคคลอื่นกระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด และถ้าได้มีการกระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติดเพราะเหตุที่ได้มีการตกลงสมคบกันผู้ตกลงสมคบกันนั้นกรรมการ หรือผู้จัดการ หรือบุคคลใดซึ่งรับผิดชอบในการดำเนินงานของนิติบุคคลนั้น ต้องได้รับโทษตามที่กำหนดไว้สำหรับความผิดนั้นอันแตกต่างจากหลักกฎหมาย Common Law ซึ่งกรรมการ หรือผู้จัดการ หรือบุคคลใดซึ่งรับผิดชอบในการดำเนินงานของนิติบุคคลเป็นผู้แสดงเจตนาแทนนิติบุคคลในการสมคบกับบุคคลอื่น จึงไม่สามารถตกลงสมคบกับนิติบุคคลที่ตนเองเป็นผู้แทนได้ ดังเช่น คดี United States v. Sain, 141 F.3d 463, 474-75 (3d Cir. 1998) และคดี United States v. Stevens, 909 F.2d 431, 432-33 (11th Cir. 1990) ของประเทศสหรัฐอเมริกา และคดี Regina v. McDonnell [1966] 1 QB 233, (1966) 50 Cr App R 5 ของประเทศอังกฤษ จึงต้องบัญญัติความรับผิดของบุคคลดังกล่าวต่างหาก โดยเทียบเคียงกับพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ.2542 มาตรา 61 แม้จะตีความหลักกฎหมายว่า กรรมการ หรือผู้จัดการ หรือบุคคลใดซึ่งรับผิดชอบในการดำเนินงานของนิติบุคคล ไม่สามารถตกลงสมคบกับนิติบุคคลที่ตนเองเป็นผู้แทนได้ แต่ถ้าข้อเท็จจริงปรากฏชัดแจ้งว่า บุคคลธรรมดาและนิติบุคคลตกลงกันกระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติดโดยไม่มีการสมคบกับบุคคลอื่นอีก เช่นนี้บุคคลธรรมดาและนิติบุคคลยังคงรับผิดในฐานะตัวการร่วมกันกระทำความผิดได้ การแก้ไขเพิ่มเติมพระราชบัญญัติมาตรการในการปราบปรามผู้กระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด พ.ศ.2534 มาตรา 8 จะทำให้เกิดความชัดเจนในเรื่องการตกลงสมคบกันระหว่างบุคคลธรรมดาและนิติบุคคลและสามารถปราบปรามนิติบุคคลและบุคคลธรรมดาที่ตกลงสมคบกันเพื่อกระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติดได้อย่างมีประสิทธิภาพ

บรรณานุกรม

- ไทยพีบีเอส. ข่าวไทยพีบีเอส [Online]. Available URL: <https://news.thaipbs.or.th/content/274254>, 2562 (มกราคม, 28).
- ศาลฎีกา. ระบบสืบค้นคำพิพากษา คำสั่งคำร้องและคำวินิจฉัยศาลฎีกา [Online]. Available URL: <http://deka.supremecourt.or.th/search>, 2562 (กุมภาพันธ์, 15).
- สำนักปราบปรามยาเสพติด สำนักงานป้องกันและปราบปรามยาเสพติด กระทรวงยุติธรรม. **ผลการปราบปรามยาเสพติดทั่วประเทศ ประจำปี 2560**. กรุงเทพมหานคร: ห้างหุ้นส่วนจำกัด บางกอกบล็อก, 2560.
- สุจิต ปัญญาฤกษ์. **คดียาเสพติด**. พิมพ์ครั้งที่ 3 แก้ไขเพิ่มเติม. กรุงเทพมหานคร: บริษัท กรุงสยามพับลิชชิง จำกัด, 2560.
- สุรศักดิ์ ลิขสิทธิ์วัฒนกุล. **ความรับผิดทางอาญาของนิติบุคคล**. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัย-ธรรมศาสตร์, 2553.
- อุทัย อาทิวา. **หลักและทฤษฎี: ความผิดอาญาและโทษ**. กรุงเทพมหานคร: ห้างหุ้นส่วนจำกัด วี.เจ.พรินติ้ง, 2561.
- พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ.2542.
- พระราชบัญญัติมาตรการในการปราบปรามผู้กระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด พ.ศ.2534.
- ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์.
- คำพิพากษาศาลอาญา คดีหมายเลขดำที่ อย.5773/2557 หมายเลขแดงที่ อย.4395/2558.
- คำพิพากษาศาลอุทธรณ์ คดีหมายเลขดำที่ ยส.8066/2559 หมายเลขแดงที่ ยส.4034/2560.
- Casetext. **Conspiracy-Drug-Cases-Insufficient-Evidence** [Online]. Available URL: <https://casetext.com/analysis/conspiracy-drug-cases-insufficient-evidence>, 2019 (February, 7).
- _____. "Federal Conspiracy Law: A Brief Overview." **Congressional Research** 20 (January 2016): 1-23.
- Charles Doye. "Corporate Criminal Liability: An Overview of Federal Law." **Congressional Research** 30 (October 2013): 1-30.
- Cornell Law School. **Legal Information Institute** [Online]. Available URL: <https://www.law.cornell.edu/uscode/text>, 2019 (January, 28).
- Criminal Law Act 1977.

- Department of Justice. **Criminal Tax Manual** [Online]. Available URL: <https://www.justice.gov/sites/default/files/tax/legacy/2012/12/05/CTM%20Chapter%2023.pdf>, 2019 (February, 7).
- Friedmann W. **Legal Theory**. 5th. ed. New York: Columbia University, 1967.
- Glanville William. **Criminal Law: The General Part**. 2nd ed. London: Stevens & Sons Ltd, 1961.
- อ้างอิงใน สุรศักดิ์ ลิขสิทธิ์วัฒนกุล. **ความรับผิดทางอาญาของนิติบุคคล**. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2553.
- Legislation.gov.uk. **Criminal Law Act 1977** [Online]. Available URL: https://www.legislation.gov.uk/ukpga/1977/45/section/2#commentary-key-56b0d892a7919_b7e73b69bf568478dfc, 2019 (January, 28).
- Radzaninowicz L. & Turner J. W. C. "The Language of Criminal Science." **The Cambridge Law Journal** 7, 2 (1940): 233-236. อ้างอิงใน คณพล จันทร์หอม. **รากฐานกฎหมายอาญา**. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์วิญญูชน, 2558.
- Swarb.co.uk. **REGINA V MCDONNELL: 1996** [Online]. Available URL: <https://swarb.co.uk/regina-v-mcdonnell-1966>, 2019 (January, 28).
- U.S. Code.
- United Nations Convention against Illicit Traffic in Narcotic Drugs and Psychotropic Substances, 1988.
- United Nations Office on Drugs and Crime. **United Nations Convention against Illicit Traffic in Narcotic Drugs and Psychotropic Substances, 1988** [Online]. Available URL: https://www.unodc.org/pdf/convention_1988_en.pdf, 2019 (January, 28).